

Mycoplasma

En stor udfordring for både mælkeproducenter og slagtekalveproducenter

Mycoplasma er en bakterie, som lever i det skjulte i mange besætninger. Men får den chancen i situationer, hvor køer eller kalve er i ubalance, slår den til og kan betyde store tab.

Af kvægtag dyrlæge Henrik Lasse Martin,
SEGES Innovation

Infektioner med mycoplasma kan give anledning til voldsomme sygdomsudbrud, men også forløbe så stille, at man som besætnings ejer måske dårligt bemærker det. Bakterierne kan gemme sig i raske smittebærere i lang tid, og infektionen kan bryde ud i lys lue, når forhold som fx varmestress, fodringsproblemer eller andre infektioner belaster dyrene og deres immunsystem.

Sygdomsproblemer hos både køer og kalve

Hos køerne kommer en infektion med mycoplasma typisk til udtryk som yverbetændelse, ledbetændelse og/eller lungebetændelse. Hos kalveses lungebetændelse, mellemørebetændelse og ledbetændelse. Det kan være svært at behandle syge dyr effektivt, og mange infektioner ender derfor med at blive kroniske. Symptomer kan optræde i mange forskellige aldersgrupper eller være koncentreret til en bestemt gruppe af dyr, afhængig af opstaldnings- og pasningsforhold. Smitte kan foregå ved direkte kontakt mellem dyr og mennesker, men også ved indirekte smitte af kalve via råmælk eller upasteuriseret mælk fra køer med infektion med mycoplasma i yveret. Indirekte smitte via foder med savl, drikkekar, sutte m.v. er også sandsynlig.

Mycoplasma er sandsynligvis vidt udbredt i danske mælkekvalgsbedrifter

SEGES Innovation har i november undersøgt tankmælk fra omkring 400 tilfældigt udvalgte mælkeleverende besætninger for antistoffer mod mycoplasma. Ved undersøgelsen blev 46 % af de testede besætninger fundet positive for mycoplasma. Undersøgelsen er gennemført med en ny, meget følsom test. Alligevel forventer vi ikke, at den nye test finder alle smittede besætninger. Det er sandsynligt, at nogle besætninger med kun få smittede dyr ikke bliver opdaget ved test af tankmælk. Derfor kan endnu flere besætninger være smittede. Tidligere undersøgelser har vist, at udskillelsen af antistoffer i mælken afhænger af sygdomsbilledet i den enkelte besætning.

Indkøb af dyr og stor besætningsstørrelse øger risikoen for mycoplasma

Indkøb af dyr udgør den største risiko for introduktion af smitte i besætningen. Dermed er slagtekalveproduktion, der er baseret på løbende indkøb af kalve, særligt udsat for smitte. Videnskabelige undersøgelser har tillige fundet en klar sammenhæng til besætningsstørrelse, hvor store mælkekvalgsbesætninger er hyppigere inficeret og nok også har sværere ved at komme af med infektionen igen.

Mange slagtekalvebesætninger smittes løbende

Mange slagtekalveproducenter ved, at mycoplasma hyppigt er en medvirkende årsag til alvorlige luftvejsinfektioner blandt kalvene allerede i indsætterstalden. Ofte optræder mycoplasma sammen med andre bakterier eller luftvejsvirus. Smittepresset er generelt højt i slagtekalvebesætningerne. Når kalve fra forskellige mælkekvalgsbesætninger blandes sammen, er der stor risiko for at kalvene smitter hinanden med luftvejsinfektioner. Hvis en eller flere af leverandørerne har mycoplasma blandt kalvene, så følger infektionen med til slagtekalvebesætningen, hvor den kan spredes til andre kalve.

Frie besætninger bør tage forholdsregler

Der er endnu meget, vi ikke ved om mycoplasma, men det er en god ide at kende besætningsstatus. Med den nye, mere følsomme antistof-test kan vi få en rimelig sikkerhed for, om den enkelte besætning er smittet. For at opnå størst mulig sikkerhed bør en negativ test af tankmælk følges op af prøver af de yngste førstekalvskøer. Det øger sikkerheden for en korrekt vurdering. Besætninger, der findes frie for mycoplasma, bør være særligt opmærksomme på, at de løber en væsentlig risiko ved indkøb af dyr. Hvis indkøb ikke kan undgås, bør indkøbte dyr isoleres og testes, inden de blandes med andre dyr.

Fokus på god hygiejne i smittede besætninger

Besætninger, der er smittede, bør skærpe de ge-

nerelle rutiner omkring hygiejne og rengøring. Sørg for at holde vandkar, drikkekar m.v. rene. Gå kun i kalvestalden med rent tøj og rene støvler. Vask hænder, og anvend handsker i forbindelse med fodring og håndtering af kalvene. Flyt mindst muligt rundt på dyrene, og undgå kontakt mellem forskellige aldersgrupper.

Undgå smitte via mælken

Mycoplasma kan overføres fra køer med yverinfektion til kalve via mælken. Derfor er der en ekstra god grund til at kassere al mælk fra køer med yverbetændelse og mælk fra behandlede syge køer i besætninger med mycoplasma. Mælk fra de øvrige køer bør pasteuriseres før brug, da der godt kan være raske smittebærere, som udskiller bakterier, uden at de samtidig viser tegn på sygdom.

Råmælken kan være et dilemma

Lige nu ved vi nok for lidt om, hvordan vi skal forholde os til råmælken i besætninger med mycoplasmainfektioner. Råmælken er helt nødvendig for kalvenes immunisering og dermed også et vigtigt værn mod netop mycoplasma i kalvens første uger. Men ubehandlet råmælk fra smittede køer kan udgøre en risiko for den nyfødte kalv. Varmebehandling af råmælk i 60 min. ved 60 grader slår langt de fleste bakterier ihjel, og dette kan være en mulighed for den mælk, der skal forbi råmælksbanken. Der er dog rigtig mange velfærdsmaessige fordele ved at lade ko og kalv gå sammen den første tid efter fødslen. Det bør være muligt – også i besætninger med mycoplasma. Set fra et smitemæssigt synspunkt vil det ganske givet være optimalt, at kalvens første råmælk er varmebehandlet; derefter kan den mere sikkert pætte køen.

Endnu mange uafklarede forhold

Der er fortsat meget, vi ikke ved om mycoplasma. Vi skal have udviklet bedre metoder til overvågning af, hvilke besætninger der er smittede og have skærpet den forebyggende indsats for at begrænse spredning af smitte. Vi har brug for at forbedre diagnostikken af mycoplasma, så vi med større sikkerhed kan finde de smittede dyr. Og endelig skal vi undersøge mulighederne for sanering af smittede besætninger, så de kan blive fri for den meget tabsvoldende sygdom.